

Ізабелла Хруслінська: «Поєднання минулого з сучасним»

Ізабелла Хруслінська

Розмову вела Марія Тетерюк

– Чому саме фільм «Маня. Історія працівниці тютюнової фабрики» було обрано першим для реставрації в рамках проекту цифрової реконструкції, і яке майбутнє цього проекту?

– Фільм вважався втраченим до 2006 року, коли приватний колекціонер із Чехії запропонував його нам. Ми не знаємо попередньої долі цієї копії, судячи зі стану, вона зберігалася в дуже поганих умовах. Інформації про те, чи існують десь інші копії цього фільму, в нас також немає. У 2010 році Польща отримала грант від Євросоюзу на реалізацію проекту «Реставрація та оцифрування довоєнних художніх фільмів у кіноархіві Filmoteka Narodowa». З найстаріших фільмів архіву, відібраних для цього проекту, «Маня» була у найгіршому стані, тож ми вирішили з неї розпочати. Повний процес реконструкції тривав близько восьми місяців. На першому фільмі було перевірено деякі технічні питання, тож далі процес має пришвидшитися. Загалом проект триватиме близько 3–4 років, протягом яких буде повністю відреставровано ще два фільми («Пан Тадеуш» (1928), «Поклик моря» (1927)) та оцифровано 40 фільмів з нашого архіву. Потім проект може бути продовжений. Як запевняють наші спеціалісти, «Маня» – єдиний на сьогодні приклад реконструкції в технології 4K+. Такий спосіб реконструкції не порушує структуру оригінального зображення, а лише поліпшує якість. Вдалося зберегти навіть оригінальну колористику фільму, який з метою економії було знято на шматках різної плівки з різними відтінками. Ми вже маємо відгуки з презентацій фільму в декількох євро-

МКФ «Молодість» запропонував глядачам спеціальну кінопрограму «Звуки молодості», яка складалася з художніх та анімаційних стрічок у музичному супроводі. В рамках цієї програми відбулася українська презентація фільму «Маня. Історія працівниці тютюнової фабрики» (1918) режисера Євгена Іллеша, головну роль у якому зіграла польська зірка німого кіно Пола Негрі. Фільм є першим результатом проекту цифрової реконструкції, який польська Національна фільмотека (Filmoteka Narodowa) розпочала 2010 року. В реставрації «Мані» було використано найсучасніші технології: оцифрування за допомогою «мокрого» сканування плівки та фінальний запис на негорючу плівку за допомогою лазерного випромінювання (технологія 4K+). Про реконструкцію європейської кіноспадщини та міжнародну співпрацю в галузі кінозбереження розповідає Ізабелла Хруслінська, співробітник польської Національної фільмотеки.

Кадр з фільму «Маня. Історія працівниці тютюнової фабрики», режисер Євген Іллес, Німеччина, 1918.

Вернер Гольман у ролі Мореллі та Пола Негрі у ролі Мані.

Пола Негрі у фільмі «Маня. Історія працівниці тютюнової фабрики». Режисер Євген Іллес. Німеччина, 1918.

пейських столицях, і в них неодмінно згадується якість. – Розкажіть, будь ласка, про програму європейських презентацій фільму і, зокрема, про показ у рамках «Молодості»?

– Оскільки фільм є прикладом дуже раннього європейського співробітництва, ми вирішили, що буде цікаво провести цикл його міжнародних презентацій як один з офіційних культурних заходів у рамках польського головування в ЄС у 2011 році. В той період історії кіно, коли було знято «Маню», не було чогось такого як національна кінопродукція. Натомість було багато людей з різних країн, які займалися кіно. Можна сказати, що це німецький фільм, бо його знято в Берліні. Але його зняв угорський режисер, а головну роль виконала польська акторка (Полі Негрі тоді був 21 рік, і саме з ролей у німецьких фільмах розпочався її кар'єрний успіх), – тому це європейський фільм. Перша презентація реконструкції відбулася у Варшаві 4 вересня 2011 року, потім були покази в Парижі, Мадриді та Лондоні, а завершальний відбудеться в Берліні. Це були самостійні події, і лише в Києві – в рамках кінофестивалю. В Україні простіше було зробити щось у рамках більшого проекту, а «Молодість» – найпрестижніший український фестиваль, який традиційно включає у свої програми польське кіно. Київський показ відбувся у живому супроводі Вроцлавського камерного оркестру «Леопольдinum» під керівництвом композитора і відомого польського диригента Ежи Максимюка, котрий спеціально створив музичний супровід для цього фільму. Тож це було поєднання минулого з сучасним.

– Чи мала Національна фільмотека досвід кінореконструкції раніше?

– Ми вже робили звичайну цифрову реконструкцію. Але реконструкція 4K+ вимагає значних коштів та висококласних спеціалістів. Тому насамперед з грошей, виділених на проект, було створено спеціальну лабораторію. Для Євросоюзу цифрова реконструкція є основним напрямком політики збереження фільмової спадщини. Думаю, такий напрям культурної політики необхідний і для України, де є проблеми зі збереженням фільмової спад-

щини, – це важливий аспект, не тільки національний, а і європейський.

– У яких ще європейських проектах зі збереження кіноспадщини бере участь Filmoteka Narodowa?

– Декілька років тому на базі німецького кіноархіву було створено світловий інтернет-портал «Lostfilm». Його членом може бути кожен – для цього не потрібен жоден внесок. Портал дає можливість зв'язуватися з іншими архівами, а також з приватними колекціонерами і шукати загублені фільми, важливі для національних архівів. Польська фільмотека є членом цього порталу вже третій рік. Пошук відбувається, зокрема, за фотографіями та кадрами з фільму, які збереглися. Працівники архіву можуть упізнати те, що вони бачили в роботі. За допомогою цього порталу наші спеціалісти вже знайшли два фільми в німецькому та шведському архівах. Поза цим порталом, через безпосередню співпрацю з французькими архівами, нам також вдалося відшукати дуже важливий для польської кінематографії фільм, знятий 1908 року, який вважається взагалі найпершим в історії польським фільмом. Говорячи про загальноєвропейський контекст, треба також згадати проєкт «Euroreana» – бібліотеку культурної спадщини. На сьогодні в ній зберігаються здебільшого письмові документи (зокрема, сценарії, якщо говорити про кіноспадщину). Наразі існує проєкт Євросоюзу зі створення в рамках «Euroreana» фільмового інтернет-архіву, на який теж виділено чималі кошти. Національна фільмотека ввійшла до «Euroreana» минулого року з порталом «Фототека»², де розміщено десятки тисяч кадрів із польських фільмів, фотографій зі знімальних майданчиків, сценаріїв тощо. В майбутньому до цього можна долучити і фільми чи, з огляду на проблему авторських прав, яка тут постає, принаймні фрагменти фільмів, а також повну інформацію про них.

1 Повний список фільмів опубліковано на сайті кіноархіву: <http://www.nitrofilm.pl/strona/filmy/filmy.html>
2 <http://fototeka.fn.org.pl/>